

॥ श्री गजानन विजय ग्रंथ ॥

अध्याय सोळावा

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ जयजयाजी परशुधरा । हे जमदग्नीच्या कुमारा । परशुरामा परमेश्वरा । आतां उपेक्षा करू
नको ॥१॥ तूं सहस्रार्जुनाते दंडून । केले द्विजांचे संरक्षण । ब्राह्मणांचा अपमान । सहन झाला नाहीं तुला ॥२॥ आतां मात्र
डोळे मिटिसी । कां रे देवा ब्राह्मणांविशीं ? । काय आहे लागली तुसी । गाढ निद्रा येधवां ॥३॥ महणून डोळे मिटूं नका । स्वस्थ
ऐसे बसूं नका । आणीबाणीचा प्रसंग देखा । आहे हरी सांप्रत ॥४॥ तुझ्या वशिल्यावांचून । अवघीं कृत्ये आहेत शीण ।
आर्यसंस्कृतीचे रक्षण । होणे नाहीं तुझ्याविण ॥५॥ गजाननमाया अघटित । कोण जाणे तिजप्रत । महाराजांचा एक भक्त ।
पुंडलिक नामे मूळगांवीं ॥६॥ हा शेगांवची करी वारी । समर्थाविषयीं प्रेम भारी । हमेश त्यांचे चिंतन करी । एकाग्रशा मनाने
॥७॥ त्याच गांवीं भागाबाई । एक ठाकरीण होती पाही । निष्ठा तिची एकयाही । ठिकाणासीं बसत नसे ॥८॥ ती दांभिक होती
फार । सदा दंभाचा बाजार । भरवून भोंदी नारीनर । हाच धंदा तियेचा ॥९॥ ती बोलली पुंडलिकाला । तुझा जन्म वाया गेला ।
कां कर्हीं तूं नाहीं केला । सद्गुरु तो आपणांते ॥१०॥ गजाननाच्या वाच्या करिसीं । सद्गुरु त्याला मानिसी । परी त्याने सांग तुसी
। मंत्र कानीं कथिला कां ? ॥११॥ अरे विधीवांचून । गुरु न होत कधीं जाण । शेगांवचा गजानन । वेडापिसा साच असे ॥१२॥
तुझा ताप बरा झाला । महणून तूं मानिसी त्याला । या काकतालीयन्यायाला । बळी पुंडलिका पडूं नको ॥१३॥ ' गिन गिन
गणाते ' हें भजन । पिशापरी आवरण । कोणाचेही खाई जाण । ऐसा मुळीं श्रष्ट तो ॥१४॥ महणून तुला सांगते । चाल
अंजनगांवाते । केजाजीच्या शिष्याते । आपण दोघे गुरु करू ॥१५॥ उद्यां त्यांचे कीर्तन । अंजनगांवीं असे जाण । ते ऐकावया

कारण । उठून जाऊं प्रातःकाळी ॥१६॥ गुरु असावा महाज्ञानी । चातुर्य-शास्त्र-चिंतामणी । गुरु असावा परमगुणी । भक्तिपथातें दावितां ॥१७॥ यांतील लक्षण एकही । गजाननाच्या नसे ठारीं । महणून वेळ न करी कांहीं । चाल अंजनगांवांते ॥१८॥ तो भोकरे पुंडलिक । होता मनाचा भाविक । भागीच्या भाषणे देख । वित त्याचें घोटाळले ॥१९॥ त्यानें ऐसा विचार केला । उदईक अंजनगांवाला । जाऊं कीर्तन ऐकण्याला । पुढ्या विचार पुढे करू ॥२०॥ ऐसा विचार करून । भागीसी बोलला जाण । अंजनगांवालागून । चाल येतों तुझ्यासवे ॥२१॥ दोघांचा विचार झाला । पुंडलिक शर्तीं स्वस्थ निजला । तों तीन प्रहर शर्तीला । काय घडलें तें ऐका ॥२२॥ पुंडलिकाच्या समोर । एक पुरुष दिगंबर । उभा राहिला साचार । थेट समर्थाच्या परी ॥२३॥ पुरुष म्हणे रे पुंडलिका । अंजनगांवासी जातोस कां ? । गुरु करायातें निका । त्या भागीच्या सल्ल्यानें ॥२४॥ जातोस तरी जावें त्वरित । त्याचें नांव काशीनाथ । तेथें जातां फिटेल आंत । तुझी वेड्या निश्चये ॥२५॥ कानांत कांहीं बोलला । महणून कां तो गुरु झाला । लोक कानगोष्टीला । किती तरी करतात ॥२६॥ मग ते एकमेकांचे । काय गुरु होती साचे । नाढीं दंभाचाराचे । त्वां पुंडलिका पडूं नये ॥२७॥ तूं इकडे करी कान । मंत्र देतों तुजकारण । ' गण गण ' ऐसें बोलून । महाराज स्तब्ध जहाले ॥२८॥ आणखी काय आहे आस । ती मी आज पुरवीन खास । ऐसे ऐकतां पुंडलिकास । आनंद अति जाहला ॥२९॥ पाहूं लागला निरखून । स्वप्नीं त्या पुरुषालागून । तों पाहिले गजानन । शेगांवचे स्वामी पहा ॥३०॥ पुंडलिक म्हणे गुरुराया । पादुका द्या ह्या मला सदया । नित्य पूजा करावया । यावीण आणखी आस नसे ॥३१॥ बरें उद्या दोन प्रहर । दिवस येतां साचार । पादुकांची पूजा कर । ह्या मी दिघल्या घेई तुला ॥३२॥ पादुका त्या घ्यावयाला । स्वप्नीं पुंडलिक उठून बसला । तोंच आली तयाला । साक्षात् जागृति श्रोते हो ॥३३॥ जागा होऊनी सभोवार । पाहूं लागला साचार । तो कोणीच दिसेना अखेरे । नाहीं पता पादुकांचा ॥३४॥ उलगडा कांहीं होईना । संशय मनींचा जाईना । म्हणे स्वामींच्या भाषणा । बाट न लागला

આજવરી ॥૩૭॥ સ્વપ્નીં યેઊન દર્શન | ત્યાંનીં દિલેં મજકારણ | કશી ભાગી ઠાકરીણ | તેંછી સ્વપ્નીં કથન કેલેં ॥૩૬॥ તૈસેંચ
ઉદ્યાં દોન પ્રફરીં | પાદુકાંચી પૂજા કરી | ઐસેં બોલલે સાક્ષાત્કારી | ત્યાચા સમજૂં કાય અર્થ ? ॥૩૭॥ કિંવા નવ્યા પાદુકા
કરણ | મ્યાં કરાવેં પૂજન | ઐસેં ત્યાંચેં આહે મન | હું કાંઠીં કઢેના ॥૩૮॥ મી પર્દીંચ્યા માનિતલ્યા | પાદુકા ત્યા હોત્યા ભલ્યા |
ત્યાચ ત્યાંનીં મસી ટિલ્યા | મગ નવ્યા ઘેઊં કશાસ ? ॥૩૯॥ ઐસેં નાના તર્ક કરી | પુંડલિક આપલ્યા અંતરીં | તોં ઇતકયાંત
આલી ઘરીં | ભાગી ઠાકરીણ બોલાવણ્યા ॥૪૦॥ અંજનગાંવીં ચાલ આતાં | મોક્ષ ગુરુ કરણ્યાકરિતાં | દિસું લાગલા આહે આતાં
રસ્તા | અરુણોદયાચે પ્રકાશે ॥૪૧॥ પુંડલિક મહણે ભાગાબાઈ | મી કાંઠીં યેત નાહીં | મર્જી અસલ્યાસ તૂંચ જાઈ |
અંજનગાંવાકારણે ॥૪૨॥ મીં જો એકદાં ગુરુ કેલા | શ્રીગજાનન મહારાજાલા | તો ન આતાં સોડી ભલા | હાચ માઝા નિશ્ચય
॥૪૩॥ તેં એકતાં ભાગાબાઈ | અંજનગાંવાસ ગેલી પાછી | આતાં મુંડગાંવાચેં ઠાઈ | કાય ઝાલેં તેં એકા ॥૪૪॥ ઇયામસિંગ રજપૂત |
ગેલા હોતા શેગાંવાંત | દર્શન સ્વામીંચેં ઘેણ્યાપ્રત | દોન દિવસ યાચ્યા આધીં ॥૪૫॥ તો જોણાં મુંડગાવાલા | યેણ્યા પરત નિઘાલા
| તર્ફ બાળભાડલા | ઐસેં બોલલે મહારાજ ॥૪૬॥ યા પાદુકા પુંડલિકાસી | દ્યાયા ઠેર્દી યાચ્યાપાસી | સમર્થ આઝા હોતાં એસી |
તૈસેંચ કેલેં બાળનેં ॥૪૭॥ કરીં ઘેઊન પાદુકા | ઇયામસિંગાસ બોલલા દેખા | ભોકરે જો કા પુંડલિકા | તુમચ્યા ગાંવીંચા અસે
હો ॥૪૮॥ ત્યાસ હ્યા દ્યા નેઊન | કરાયાસી પૂજન | તેં ઇયામસિંગેં એકૂન | પાદુકા ઘેતાં જહાલા ॥૪૯॥ ઇયામસિંગ આલા
મુંડગાંવાંત | તોં પુંડલિક ભેટલા વેશીંત | પુસું લાગલા ત્યાપ્રત | કૃશલવૃત્ત સમર્થીંચે ॥૫૦॥ પ્રસાદ મલા દ્યાવયાસી | કાંઠીં દિલા
કા તુમ્હાંપાસી ? | હું એકતાં ઇયામસિંગાસી | મહદાશર્ય વાટલેં ॥૫૧॥ સવેં ઘેઊન પુંડલિકાલા | ઇયામસિંગ ઘેઊન ઘરીં ગેલા |
ખોદૂન વિચારું લાગલા | તૂં ઐસેં કાં વિચારિલેં ? ॥૫૨॥ પુંડલિકાનેં સ્વપ્નાચી | ગોષ્ટ ત્યાલા કથિલી સાચી | તી એકતાં
ઇયામસિંગાચી | શ્રાંતિ નષ્ટ ઝાલી હો ॥૫૩॥ લગેચ પાદુકા કાઢિલ્યા | પુંડલિકાચ્યા હાતીં દિલ્યા | ત્યાચ અજૂન આહેત ભલ્યા

। मुँडगांवांत त्यात्या घरीं ॥४४॥ दोन प्रहरीं पूजन । पुंडलिकानें केले जाण । मनोभावे करून । त्या प्रसादी पाढुकांचे ॥४५॥ पहा श्रोते खरे संत । सांभाळिती आपुले भक्त । आडमार्गानें किंचित् । जाऊ न देती तयांला ॥४६॥ निज भक्ताचे मनोरथ । समर्थ कैसे पुरवितात । तें येईल ध्यानांत । या कथेतें ऐकतां ॥४७॥ एक माध्यंदिन ब्राह्मण । कवर राजाराम म्हणून । होता धंदा करून । अकोल्यांत सराफीचा ॥४८॥ सोने चांदी भुसार । घेणे ठेणे साचार । मध्यम प्रतीचा सावकार । हा राजाराम कवर असे ॥४९॥ या राजारामाप्रती । महाराजाची होती भक्ती । म्हणून त्याची संतती । मानून लागली समर्था ॥५०॥ या कवराकारण । दोन पुत्र होते जाण । गोपाल अंबक म्हणून । लळांकुशांसारिखे ॥५१॥ कनिष्ठ पुत्र अंबकाप्रती । भाऊस व्यवहारीं बोलती । तो हैद्राबादेप्रती । गेला डॉकटरी शिकावया ॥५२॥ लहानपणापासून । भाऊस होतें देवध्यान । म्हणजे अंबकालागून । हें येथे विसर्ण नका ॥५३॥ कांहीं संकट पडल्यावरी । तो समर्थांचा आठव करी । राहून त्या भागानगरीं । मुसा नदीत्या कांठाला ॥५४॥ एवंच भाऊ भक्तिमान । होता लहानपणापासून । त्याचे दैवत गजानन । स्वामी शेगांवग्रामींचे ॥५५॥ तो सुटीमार्जी आला घरीं । इच्छा उपजली अंतरीं । जाऊनिया शेगांवनगरीं । जेवूं घालावे महाराजा ॥५६॥ पदार्थ त्यांत्या आवडीचे । करोनिया सर्व साचे । परी हें कैसे न्हावयाचे ? । हाच विचार पडला कीं ॥५७॥ भाऊ म्हणे गुरुनाथा । काय तरी करू आतां । मरून गेली माझी माता । लहानपणींच दयाना ॥५८॥ घरीं माझें नाही कोणी । एक बंधूची कामिनी । जिचे नांव आहे नानी । स्वभाव तापट तियेचा ॥५९॥ माझ्या आहे ऐसें मर्नीं । आपण करावी मेजवानी । आपुल्या आवडीचे करोनी । पदार्थ सारे गुरुराया ! ॥५०॥ भाकरी ती ज्वारीची । कांदा भाजी आंबाड्याची । ऊन पिठले हिरवी मिर्ची । ऐसें तयार करावे ॥५१॥ हे पदार्थ करण्याला । सांगू कसा मी भावजईला ? । हृष्ट एक करण्याला । माता तेंव स्थान असे ॥५२॥ ऐसा विचार करीत । भाऊ राहिला निवांत । तों कांहीं कामानिमित । नानी आली ते ठायां ॥५३॥ नानी दिराला बोलली । चिंता कशाची लागली ? ।

મુખશ્રી તી મ્લાન ઝાલી | તુમચી કશાને યે વેળાં ? ||૭૪|| ભાઉ વદે દીનવાણી | કાય તુલા સાંગું વાહિની ? | માર્જો જે કાં આતે મર્ની | વિચાર તે યે વેળાં ||૭૫|| પૂર્ણ સતેવાંચૂન | મનોરથ ના હોતી પૂર્ણ | મહૃણૂન તુલા સાંગૂન | કાય કરણે આહે ગેં ||૭૬|| નાની મહણે ત્યાવર | સાંગૂન પહા એકવાર | તું માર્જા ધાકટા દીર | મશીં પડદા ઠેવું નયે ||૭૭|| જ્યેષ્ઠ આતા પિત્યાપરી | તત્ કાંતા માય ખરી | માનિલી પાહિજે સાજિરી | તૈં તુમ્હી જાણતસા ||૭૮|| તૈં ઐકૂન ભાઉ હંસલા | નાનીપ્રતી બોલતા ઝાલા | નાની માઝ્યા મનાલા | આજ ઐસેં વાટતેં ||૭૯|| ગજાનનાચ્યા આવડીચે | સર્વ પદાર્થ કરુન સાચે | આહેત મલા ન્યાવયાચે | ત્યાંના દ્યાયા શેગાંવીં ||૮૦|| તૈં તું જરી કરશીલ | તરી તુલાહી લાગેલ | પુણ્ય આણિ હોઈલ | કામ માર્જો ત્યાયોગેં ||૮૧|| તૈં ઐકતાં બોલે નાની | દિરાપ્રતી હારચ્યવદનીં | ચાસાઠીંચ કાં હો મર્ની | સચિંત તુમ્હીં બૈસલાત ? ||૮૨|| સાંગા આહે કાય કારણે | મજલા સ્પષ્ટ શબ્દાનેં ? | કાંઠીં ના આપુલ્યા ગેઠીં ઉણેં | કૃપેનેં ગજાનનાચ્યા ||૮૩|| મગ ભાઉનેં સર્વ કાંઠીં | નિવેદન કેલેં તિલા પાહી | તીછી લાગલી લવલાહી | આનંદાનેં સ્વયંપાકા ||૮૪|| ભાજી ચૂન ભાકર | હિરંયા મિરંયા ઓંજલભર | ઠેવિલ્યા આણૂન સમોર | આપુલ્યા ત્યા દિરાચ્યા ||૮૫|| ભાકરી તીન, કાંદે તીન | હુરભન્યાચેં ચૂન જાણ | લોણી ઠેવિલેં માખૂન | પ્રત્યેક ત્યા ભાકરીલા ||૮૬|| નાની મહણાલી દિરાલા | જા આતાં શેગાંવાલા | વેલ થોડકા રાહિલા | આહે પાહા ગાડીસ ||૮૭|| તી ગાડી ચુકલ્યાવરી | વાયા જાઈલ તયારી | ભોજનાચ્યા વેળેવરી | ગેલાંત તરી ઉપયોગ ||૮૮|| ઐસેમ નાનીં બોલતાં | ભાઉ નિઘાલા તત્વતાં | પુસ્તુનિયાં આપુલ્યા તાતા | યેતાં ઝાલા સ્ટેશનાસી ||૮૯|| તોં ગાડી બારાચી | નિઘૂનિયાં ગેલી સાચી | તેણેં વિતવૃત્તિ ભાઉચી | હોતી ઝાલી શોકાકુલ ||૯૦|| અતિ હિરમોડ ત્યાચા ઝાલા | પાણી આલેં લોચનાંલા | મહણે મહારાજ કાં હો કેલા | અબ્હેર માર્જા યે કાલીં ? ||૯૧|| મી મુરીંચ હીન દીન | કોઠૂન ઘડાવેં મલા પુણ્ય ? | આમણાં કાવણ્યાંકારણ | લાભ કેવીં માનસાચા ||૯૨|| અક્ષમ્ય ઐસી કોણતી | ચુકી ઝાલી માઝ્યા હાતીં | મહૃણૂન માર્જી ગુરુમૂર્તિ | ગાડી ચુકલી યે વેળાં ? ||૯૩|| હાય હાય હે દુર્દેવા ! | ત્વાં માર્જા

साधिला दावा । माझ्या कर्ही गुरुसेवा । घडूं न दिली आज तूं ॥१४॥ ही माझी शिदोरी । ऐशीच आज राहिली जरी । नाही करणार भोजन तरी । सत्य सत्य त्रिवाचा ॥१५॥ गुरुर्याया कृपारासी । नका उपेक्षूं लेंकरासी । ही शिदोरी शेवण्यासी । यावे धांवून सत्वर ॥१६॥ थोर आपुला अधिकार । क्षणांत पहातां केदार । मन या या येथवर । कां हो अनमान करितसां ? ॥१७॥ मी न आज्ञा तुम्हां करितों । प्रेमानें हांका मारितों । महणूनियां हा न होतो । अपमान तुमचा यटिकंचित् ॥१८॥ तीन घंटे अजून । अवकाश गाडीकारण । तोंवरी आपुलें भोजन । होईल ऐसें वाटते ॥१९॥ ऐसा विचार करीत । तेथेंच बैसला उपोषित । चतुर्थ प्रहरीं शेगांवांत । आला तिठीच्या गाडीनें ॥२०॥ कवर गेला दर्शना । तई तो योगीराणा । न करितां भोजना । बसला होता आसनीं ॥२॥ नैवेद्याची अतोनात । ताटें होतीं मठांत । पववान्नांनीं परिष्टुत । तीं वर्णावी कोठवरी ? ॥२॥ कोणाच्या जिलब्या घीवर । कोणाचा तो मोतीचूर । कोणाची ती नुसती खीर । श्रीखंड पुन्या कोणाच्या ॥३॥ परी त्या नैवेद्याला । समर्थानीं ना स्पर्श केला । वरट्यावरी ताटाला । बाळा आणून ठेवीं पुढे ॥४॥ आणि महणे हैं करा ग्रहण । गेला एक वाजून । आपुलें न झाल्या जेवण । प्रसाद भक्तां मिळतो कसा ? ॥५॥ त्यांची ते वाट पाहती । करण्या आपणां विनंति । त्यांची नसे होत छाती । महणून मी बोललो ॥६॥ तैं महाराज महणती थांब जरा । आग्रह नको करूंस खरा । आज भोजन चौथे प्रहरा । माझें होणार आहे रे ॥७॥ मर्जी असल्यास थांबावे । ना तरी खुशाल जेवावे । नैवेद्य घेऊनि घरा जावे । पर्वा नाही त्याची मला ॥८॥ ऐसा प्रकार तेथें झाला । तों इतुकयांत भाऊ आला । समर्थ पाहतां आनंदला । भाऊ आपल्या मानसीं ॥९॥ दुरावलेली माय जेवीं । बाळके दृष्टि पहावी । झालें असे पहा तेवीं । भाऊ कवराकारणे ॥११०॥ समर्थासी नमस्कार । केला साष्टांग साचार । उभा राहिला जोडोनी कर । वाट पाहत आझेची ॥११॥ त्या भाऊस पाहून । समर्थे केलें हास्यवदन । बरेंच दिलेंस आमंत्रण । ही कां वेळ जेवण्याची ? ॥१२॥ तुझ्या भाकेंत गुंतलों । मी उपोषित राहिलों । नाहीं अजून जेवलों । आण तुझी शिदोरी ॥१३॥ ऐसे महाराज बोलतां । हर्षलासे

કવર વિતા | મહણે કાય કરું ગુરુનાથા | ગાડી ચુકલી બારાવી ॥૧૪॥ કવરાસ મહણે બાળભાઉ | આતાં નકો દુઃખિત હોऊં |
 કાય આણલેં આહેસ પાહું ? | સમર્થાસી જેવાવયા ॥૧૫॥ ઐસેં એકતાં સત્વરીં | કાંદે ભાજી ભાકરી | કવરાને ઠેવિલ્યા સમોરી |
 સ્વામી ગજાનનાચ્યા ॥૧૬॥ ત્યાંતીલ ભાકરી દોન | સમર્થે કેલ્યા ભક્ષણ | એકીચી તો પ્રસાદ મહણૂન | અવદ્યા ભક્તાં વાંટિલી
 ॥૧૭॥ તો પ્રકાર પહાતાં | આશ્વર્ય ઝાલેં સમસ્તાં | કઠલી સ્વામીંચી યોઝયતા | ખરેચ ભક્તવત્સલ તે ॥૧૮॥ જોર્વી હરિતનાપુરાંત
 | ભગવંતાને ઠેવિલા હેત | સોડૂન પવવાનાપ્રત | વિદુરાચ્યા હુલઝ્યાંવરી ॥૧૯॥ તૈસેંચ યેથેં આજ ઝાલેં | આમચે પવવાનન નાઈં
 રૂચલેં | ભાકરીવરી ગુંતલેં | ચિત કવરાચ્યા સ્વામીંચે ॥૨૦॥ ભાઊંનીઠી ઘેતલા | સનર્થપ્રસાદ શેગાંવલા | સ્વદ્ધાવ યેથેં ઉદેલા |
 તેથેં ઐસેંચ હોણાર ॥૨૧॥ સમર્થ બોલલે કવરાસી | જા આતાં અકોલ્યાસી | પાસ હોશીલ પુઢુચે વર્ષી | તું ડાંકટરી પરીક્ષેંત ॥૨૨॥
 ભાઉ મહણે ગુરુરાયા | આપુલી અસું દ્યાવી દયા | ચાંવિણ દુસરે માગાવયા | મી ન આલોં યે ઠાયા ॥૨૩॥ આપુલે હે દિવ્ય ચરણ | હેંચ
 માર્ઝે ધનમાન | સર્વદા ઘડો ચિંતન | આપલ્યા દિવ્ય મૂર્તીંચે ॥૨૪॥ ઐસેં બોલૂન અકોલ્યાલા | ભાઉ કવર નિઘૂન ગેલા | સમર્થ
 આપલ્યા ભક્તાલા | નુપેષ્ટિતી કદ્દીંઠી ॥૨૫॥ શેગાંવીંચા રાહણાર | તુકારામ શેગોકાર | એક હોતા ભાવિક નર | કૃષિકર્મ
 કરીતસે ॥૨૬॥ ઘરચી ગરીબી હોતી ખરી | કામ કરોની શેતાંતરીં | અસ્તમાનાચે અવસરીં | દર્શના યાવે મઠાંત ॥૨૭॥ ચિલીમ
 દ્યાવી ભર્ણન | દ્યાવેં પદાર્ચે દર્શન | કાંઈં વેલ બસૂન | જાવેં પુન્હાં શેતાંતે ॥૨૮॥ ઐસા નિત્યક્રમ તયાચા | બહુત દિવસ ચાલલા
 સાચા | ઘાલા વિચિત્ર દૈવાચા | તો ન કોણ સોડિતસે ॥૨૯॥ જેં જેં અસેલ દૈવાંત | તેં તેં શ્રોતે ઘડૂન યેત | એકે દિનીં શેતાંત |
 અસતાં તુકારામ આપુલ્યા ॥૨૩૦॥ તોં એક આલા શિકારી | બંદુક જ્યાચ્યા ખાંદ્યાવરી | નેમ ધર્ણ સસે મારી | છે ઘાલૂન
 બંદુકીંત ॥૩૧॥ તી પ્રભાતીચી હોતી વેણ | સૂર્ય નુકતાં ઉદયાલા | તુકારામ હોતા બસલા | આપલ્યા શેંતી શેકત ॥૩૨॥ તો
 ત્યાચ્યા માર્ગે કુપાટિલા | એક હોતા બસલેલા | સસા શુભ્ર તોચિ પડલા | શિકાચ્યાચ્યા દષ્ટીસી ॥૩૩॥ ત્યાચી શિકાર કરણ્યા

भली । शिकान्यानें आपुली । नेम धरून झाडिली । खांद्यावरील बंदुक ॥३४॥ त्यायोगें ससा मेला । एक छरा लागला । त्या तुकाराम माझ्याला । कानामांगें अवघित ॥३५॥ छरा मोठा जोरदार । मरतकीं शिरला अखेर । थकले अवघे डॉक्टर । प्रयोग करून त्याचेवरी ॥३६॥ कांहीं केल्या निघेना । छरा तो डॉक्टरांना । होऊं लागल्या यातना । तुकारामासी अतिशय ॥३७॥ मरतक दुखे अहोरात्र । निद्रा न लागे किंचित । नवस सायास केले बहुत । परी गुण योईना ॥३८॥ ऐशाही अवस्थेंत । यावें त्यानें मठांत । एके दिवशीं तो समर्थांचा एक भक्त । ऐसें बोलला तयाला ॥३९॥ डॉक्टर वैद्य सोडा आतां । साधूचिया सेवेपरता । नाहीं उपाय कोणता । उतम या जगामध्ये ॥१४०॥ कृपा त्यांची झाल्यास । चुकेल हा तुझा त्रास । झाडीत जा आसपास । या मठाच्या नित्य तूं ॥४१॥ तेण्हां सेवा ही घडेल । पुण्य तेंही लाधेल । कृपा झाल्या होशील । त्रासापासून मोकळा ॥४२॥ मात्र आपुल्या पित्यावरी । दांभिकतेनें हें ना करी । शुद्ध भाव अंतरीं । सर्वकाळ धरावा ॥४३॥ तें तुकारामासी मानवले । झाडणे त्यानें सुरुं केलें । अवघ्या मठास ठेविलें । स्वट्ठ त्यानें आरशापरी ॥४४॥ ऐसीं चौदा वर्षे झालीं । तुकारामाई सेवा भली । तई गोष्ट घडून आली । ऐशा शीतिं श्रोते हो ॥४५॥ झाडतां झाडतां कानांतून । छरा पडला गळून । जैसी कांती भोकरांतून । दावितां सुटे आंठोळी ॥४६॥ तैसें साच येथें झालें । छरा पडतां थांबलें । दुखावयाचे मरतक भलें । ऐसा प्रभाव सेवेचा ॥४७॥ ही सेवा झाडण्याची । अखेरपर्यंत केली साची । प्रचीतिवीण कवणाची । परमार्थीं न निष्ठा बसे ॥४८॥ ती एकदां बसल्यावर । मग मात्र होते स्थिर । संतसेवा महाथोर । हे भाविक जाणती ॥४९॥ स्वरित श्रीदासगण्णविरचित । हा गजाननविजय नामें ग्रंथ । तारक होवो भाविकांप्रत । भवसिंधुमाझारीं ॥१५०॥ शुभं भवतु ॥ श्रीहरिहर्यार्पणमरतु ॥ ॥ इति षोडशोऽध्यायः समाप्तः ॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ जयजयाजी परशुधरा । हे जमदग्नीच्या कुमारा । परशुरामा परमेश्वरा । आतां उपेक्षा करू नको ॥१॥ तूं सहस्रार्जुनातें दंडून । केलें दिजांचे संरक्षण । ब्राह्मणांचा अपमान । सहन झाला नाहीं तुला ॥२॥ आतां मात्र डोळे मिटिसी ।

कां रे देवा ब्राह्मणांविशीं ? | काय आहे लागली तुसी | गाढ निद्रा येधवां ॥३॥ महणून डोळे मिटूं नका | स्वरथ ऐसें बसूं नका | आणीबाणीचा प्रसंग देखा | आहे हरी सांप्रत ॥४॥ तुझ्या वशिल्यावांचून | अवधीं कृत्यें आहेत शीण | आर्यसंस्कृतीचें रक्षण | होणें नाहीं तुझ्याविण ॥५॥ गजाननमाया अघटित | कोण जाणें तिजप्रत | महाराजांचा एक भक्त | पुंडलिक नामें मूळगांवीं ॥६॥ हा शेगांवची करी वारी | समर्थाविषयीं प्रेम भारी | हमेशा त्यांचें विंतन करी | एकाग्रशा मनानें ॥७॥ त्याच गांवीं भागाबाई | एक ठाकरीण होती पाही | निष्ठा तिची एक्याही | ठिकाणासीं बसत नसे ॥८॥ ती दांभिक होती फार | सदा दंभाचा बाजार | भरवून भोंदी नारीनर | हाच धंदा तियेवा ॥९॥ ती बोलली पुंडलिकाला | तुझा जन्म वाया गेला | कां कीं तूं नाहीं केला | सद्गुरु तो आपणांतें ॥१०॥ गजाननाच्या वाच्या करिसीं | सद्गुरु त्याला मानिसी | परी त्यानें सांग तुसी | मंत्र काळीं कथिला कां ? ॥११॥ अरे विधीवांचून | गुरु न होत कधीं जाण | शेगांवचा गजानन | वेडापिसा साच असे ॥१२॥ तुझा ताप बरा झाला | महणून तूं मानिसी त्याला | या काकतालीयन्यायाला | बळी पुंडलिका पडूं नको ॥१३॥ 'गिन गिन गणातें' हैं भजन | पिशापरी आचरण | कोणाचेंही खाई जाण | ऐसा मुळीं श्रष्ट तो ॥१४॥ महणून तुला सांगतें | चाल अंजनगांवातें | केजाजीच्या शिष्यातें | आपण दोघे गुरु करूं ॥१५॥ उद्यां त्यांचें कीर्तन | अंजनगांवीं असे जाण | तें ऐकावया कारण | उठून जाऊं प्रातःकाळीं ॥१६॥ गुरु असावा महाज्ञानी | चातुर्य-शास्त्र-विंतामणी | गुरु असावा परमगुणी | भक्तिपथातें दावितां ॥१७॥ यांतील लक्षण एकही | गजाननाच्या नसे ठारीं | महणून वेळ न करी कांहीं | चाल अंजनगांवातें ॥१८॥ तो भोकरे पुंडलिक | होता मनाचा भाविक | भागीच्या भाषणे देख | चित त्याचें घोटाळले ॥१९॥ त्यानें ऐसा विचार केला | उदईक अंजनगांवाला | जाऊं कीर्तन ऐकण्याला | पुढचा विचार पुढे करूं ॥२०॥ ऐसा विचार करून | भागीसी बोलला जाण | अंजनगांवालागून | चाल येतों तुझ्यासवें ॥२१॥ दोघांचा विचार झाला | पुंडलिक रात्रीं स्वरथ निजला | तों तीन प्रहर रात्रीला

। काय घडलें तें ऐका ॥२२॥ पुंडलिकाच्या समोर । एक पुरुष दिगंबर । उभा राहिला साचार । थेट समर्थाच्या परी ॥२३॥ पुरुष म्हणे रे पुंडलिका । अंजनगांवासी जातोस कां ? । गुरु करायातें निका । त्या भागीच्या सल्ल्यानें ॥२४॥ जातोस तरी जावें त्वरित । त्याचें नांव काशीनाथ । तेथें जातां फिटेल श्रांत । तुङ्गी वेड्या निश्चयें ॥२५॥ कानांत कांहीं बोलला । म्हणून कां तो गुरु झाला । लोक कानगोष्टीला । किती तरी करतात ॥२६॥ मग ते एकमेकांचे । काय गुरु होती साचे । नार्दीं ठंभाचाराचे । त्वां पुंडलिका पडूं नये ॥२७॥ तूं इकडे करी कान । मंत्र देतों तुजकारण । ' गण गण ' ऐसें बोलून । महाराज स्तब्ध जहाले ॥२८॥ आणखी काय आहे आस । ती मी आज पुरवीन खास । ऐसे ऐकतां पुंडलिकास । आनंद अति जाहला ॥२९॥ पाहूं लागला निरखून । स्वप्नीं त्या पुरुषालागून । तों पाहिलें गजानन । शेंगांवचे स्वामी पहा ॥३०॥ पुंडलिक म्हणे गुरुराया । पादुका द्या ह्या मला सदया । नित्य पूजा करावया । यावीण आणखी आस नसे ॥३१॥ बरें उद्या दोन प्रहर । दिवस येतां साचार । पादुकांची पूजा कर । ह्या मी दिघल्या घेई तुला ॥३२॥ पादुका त्या घ्यावयाला । स्वप्नीं पुंडलिक उठून बसला । तोंच आली तयाला । साक्षात् जागृति श्रोते हो ॥३३॥ जागा होऊनी सभोंवार । पाहूं लागला साचार । तो कोणीच दिसेना अखेर । नार्दीं पता पादुकांचा ॥३४॥ उलगडा कांहीं होईना । संशय मर्नींचा जाईना । म्हणे स्वामींच्या भाषणा । बाट न लागला आजवरी ॥३५॥ स्वप्नीं येऊन दर्शन । त्यांनीं दिलें मजकारण । कशी भागी ठाकरीण । तेंहीं स्वप्नीं कथन केलें ॥३६॥ तैसेंच उद्यां दोन प्रहरीं । पादुकांची पूजा करी । ऐसें बोलले साक्षात्कारी । त्याचा समजूं काय अर्थ ? ॥३७॥ किंवा नव्या पादुका करून । म्यां करावें पूजन । ऐसें त्यांचें आहे मन । हैं कांहीं कळेना ॥३८॥ मी पढींच्या मागितल्या । पादुका त्या होत्या भल्या । त्याच त्यांनीं मसी दिल्या । मग नव्या घेऊं कशास ? ॥३९॥ ऐसें नाना तर्क करी । पुंडलिक आपल्या अंतरीं । तों इतक्यांत आली घरीं । भागी ठाकरीण बोलावण्या ॥४०॥ अंजनगांवीं चाल आतां । मोक्ष गुरु करण्याकरितां । दिसूं लागला आहे आतां रस्ता ।

अरुणोदयाचे प्रकाशे ॥४१॥ पुंडलिक महणे भागाबाई । मी कांठीं येत नाहीं । मर्जी असल्यास तूंच जाई । अंजनगांवाकारणे ॥४२॥ मीं जो एकदां गुरु केला । श्रीगजानन महाराजाला । तो न आतां सोडी भला । हाच माझा निश्चय ॥४३॥ तें ऐकतां भागाबाई । अंजनगांवास गेली पाही । आतां मुंडगांवाचे ठाई । काय झालें तें ऐका ॥४४॥ इयामसिंग रजपूत । गेला होता शेगांवांत । दर्शन स्वामींचे घेण्याप्रत । दोन दिवस याच्या आधीं ॥४५॥ तो जेव्हां मूळगावाला । येण्या परत निघाला । तई बाळाभाऊला । ऐसे बोलले महाराज ॥४६॥ या पादुका पुंडलिकासी । द्याया देई याच्यापासी । समर्थ आज्ञा होतां ऐसी । तैसेच केलें बाळानें ॥४७॥ करीं घेऊन पादुका । इयामसिंगास बोलला देखा । भोकरे जो का पुंडलिका । तुमच्या गांवींचा असे हो ॥४८॥ त्यास ह्या द्या नेऊन । करायासी पूजन । तें इयामसिंगे ऐकून । पादुका घेतां जहाला ॥४९॥ इयामसिंग आला मुंडगांवांत । तों पुंडलिक भेटला वेशींत । पुस्तूंलागला त्याप्रत । कुशलवृत्त समर्थाचे ॥५०॥ प्रसाद मला घावयासी । कांठीं दिला का तुम्हांपासी ? । हें ऐकतां इयामसिंगासी । महदाश्वर्य वाटले ॥५१॥ सवे घेऊन पुंडलिकाला । इयामसिंग घेऊन घरीं गेला । खोदून विचारं लागला । तूं ऐसे कां विचारिले ? ॥५२॥ पुंडलिकाने स्वप्नाची । गोष्ट त्याला कथिली साची । ती ऐकतां इयामसिंगाची । श्रांति नष्ट झाली हो ॥५३॥ लगेच पादुका काढिल्या । पुंडलिकाच्या हातीं दिल्या । त्याच अजून आहेत भल्या । मुंडगांवांत त्याच्या घरीं ॥५४॥ दोन प्रहरीं पूजन । पुंडलिकाने केलें जाण । मनोभावे करून । त्या प्रसादी पादुकांचे ॥५५॥ पहा श्रोते खरें संत । सांभाळिती आपुले भक्त । आडमार्गाने किंवित् । जाऊं न देती तयांला ॥५६॥ निज भक्ताचे मनोरथ । समर्थ कैसे पुरवितात । तें येईल ध्यानांत । या कथेते ऐकतां ॥५७॥ एक माध्यंदिन ब्राह्मण । कवर राजाराम महणून । होता धंदा करून । अकोल्यांत सराफीचा ॥५८॥ सोने चांदी भुसार । घेणे देणे साचार । मध्यम प्रतीचा सावकार । हा राजाराम कवर असे ॥५९॥ या राजारामाप्रती । महाराजाची होती भक्ती । महणून त्याची संतती । मानूं लागली समर्था ॥६०॥ या कवराकारण ।

દોન પુત્ર હોતે જાણ | ગોપાલ ઋંબક મહૃણૂન | લઘાંકુશાંસારિખે ॥૬૧॥ કનિષ્ઠ પુત્ર ઋંબકાપ્રતી | ભાઉસ વ્યવહારીં બોલતી |
 તો હૈદ્રાબાદેપ્રતી | ગેલા ડાંકટરી શિકાવયા ॥૬૨॥ લહાનપણાપાસૂન | ભાઉસ હોતેં દેવધ્યાન | મહણજે ઋંબકાલાગૂન | હેં યેથેં
 વિસરૂં નકા ॥૬૩॥ કાંઈં સંકટ પડલ્યાવરી | તો સમર્થાંચા આઠવ કરી | રાહૂન ત્યા ભાગાનગરીં | મુસા નદીચ્યા કાંઠાલા
 ॥૬૪॥ એવંચ ભાઉ ભતીમાન | હોતા લહાનપણાપાસૂન | ત્યાચેં દૈવત ગજાનન | સ્વામી શેગાંવગ્રામીંચે ॥૬૫॥ તો સુટીમાર્જીં
 આલા ઘરીં | ઇચ્છા ઉપજલી અંતરીં | જાઉનિયા શેગાંવનગરીં | જેવું ઘાલાવે મહારાજા ॥૬૬॥ પદાર્થ ત્યાંચ્યા આવડીચે |
 કરોનિયા સર્વ સાચે | પરી હેં કેસેં નહાવયાવેં ? | હાચ વિચાર પડલા કરી ॥૬૭॥ ભાઉ મહણે ગુરુનાથા | કાય તરી કરૂં આતાં |
 મરૂન ગેલી માર્જી માતા | લહાનપણીંચ દયાલા ॥૬૮॥ ઘરીં માર્જોં નાહી કોણી | એક બંધૂચી કામિની | જિચેં નાંંવ આહે નાની |
 સ્વભાવ તાપટ તિયેચા ॥૬૯॥ માઇયા આહે ઐસેં મર્જીં | આપણ કરાવી મેજવાની | આપુલ્યા આવડીચે કરોની | પદાર્થ સારે
 ગુરુરાયા ! ॥૭૦॥ ભાકરી તી જવારીચી | કાંદા ભાજી આંગાડ્યાચી | ઊન પિઠલેં હિરવી મિર્ચી | ઐસેં તયાર કરાવેં ॥૭૧॥ હે પદાર્થ
 કરણ્યાલા | સાંગ્રૂં કસા મી ભાવજર્ઝિલા ? | હુદુ એક કરણ્યાલા | માતા તેંચ સ્થાન અસે ॥૭૨॥ ઐસા વિચાર કરીત | ભાઉ
 રાહિલા નિવાંત | તોં કાંઈં કામાનિમિત | નાની આલી તે ઠાયાં ॥૭૩॥ નાની દિરાલા બોલલી | ચિંતા કશાચી લાગલી ? |
 મુખશ્રી તી મ્લાન ઝાલી | તુમચી કશાનેં યે વેણાં ? ॥૭૪॥ ભાઉ વદે દીનવાળી | કાય તુલા સાંગ્રૂં વહિની ? | માર્જો જે કાં આલે
 મર્જીં | વિચાર તે યે વેણાં ॥૭૫॥ પૂર્ણ સતોવાંઘૂન | મનોરથ ના હોતી પૂર્ણ | મહૃણૂન તુલા સાંગ્રૂન | કાય કરણેં આહે ગેં ॥૭૬॥ નાની
 મહણે ત્યાવર | સાંગ્રૂન પછા એકવાર | તું માર્જા ધાકટા દીર | મશીં પડદા ઠેવું નયે ॥૭૭॥ જ્યોષ ભાતા પિત્યાપરી | તત્ કાંતા
 માય ખરી | માનિલી પાહિજે સાજિરી | તેં તુમ્હી જાણતસા ॥૭૮॥ તેં ઐકૂન ભાઉ હંસલા | નાનીપ્રતી બોલતા ઝાલા | નાની
 માઇયા મનાલા | આજ ઐસેં વાટતેં ॥૭૯॥ ગજાનનાચ્યા આવડીચે | સર્વ પદાર્થ કરૂન સાચે | આહેત મલા ન્યાવયાચે | ત્યાંના

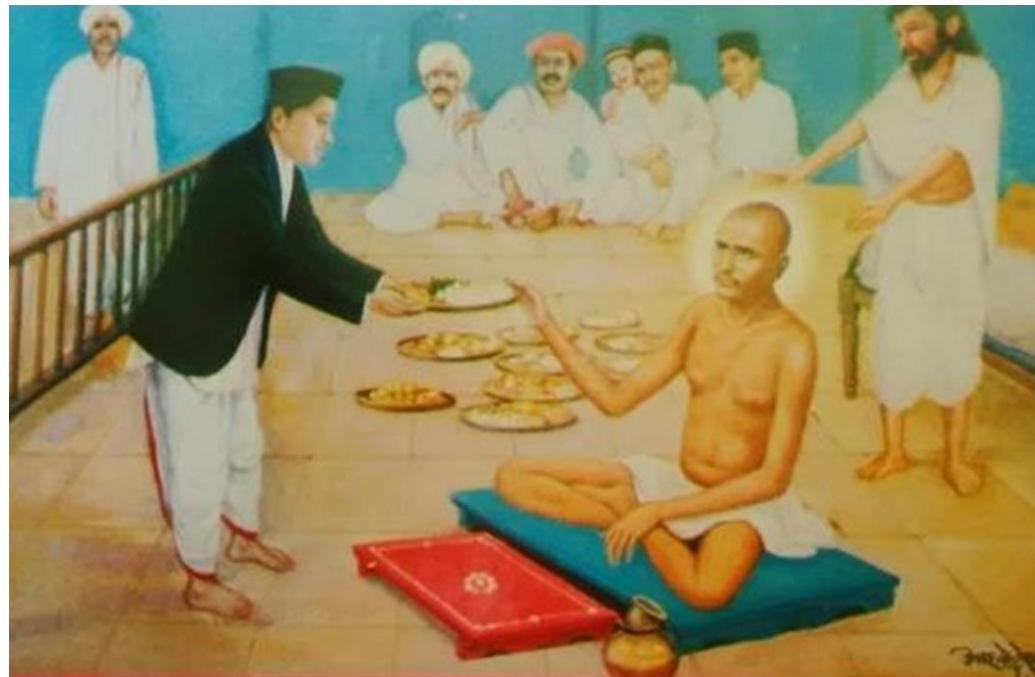
द्याया शेगांवीं ॥८०॥ तें तूं जरी करशील । तरी तुलाही लागेल । पुण्य आणि होईल । काम माझे त्यायोगे ॥८१॥ तें ऐकतां बोले नानी । दिराप्रती हारच्यवदनीं । यासाठींच कां हो मनीं । सचिंत तुम्हीं बैसलात ? ॥८२॥ सांगा आहे काय कारणे । मजला रपष्ट शब्दानें ? । कांहीं ना आपुल्या गेहीं उणे । कृपेने गजाननाच्या ॥८३॥ मग भाऊने सर्व कांहीं । निवेदन केलें तिला पाही । तीही लागली लवलाही । आनंदानें स्वयंपाका ॥८४॥ भाजी चून भाकर । हिरव्या मिरव्या ओंजळभर । ठेविल्या आणून समोर । आपुल्या त्या दिराच्या ॥८५॥ भाकरी तीन, कांदे तीन । हरभन्याचे चून जाण । लोणी ठेविलें माखून । प्रत्येक त्या भाकरीला ॥८६॥ नानी म्हणाली दिराला । जा आतां शेगांवाला । वेळ थोडका राहिला । आहे पाहा गाडीस ॥८७॥ ती गाडी चुकल्यावरी । वाया जाईल तयारी । भोजनाच्या वेळेवरी । गेलांत तरी उपयोग ॥८८॥ ऐसेम नानीं बोलतां । भाऊ निघाला तत्वतां । पुस्तूनियां आपुल्या ताता । येतां झाला स्टेशनासी ॥८९॥ तों गाडी बाराची । निघूनियां गेली साची । तेणे वितवृति भाऊची । होती झाली शोकाकुल ॥९०॥ अति हिरमोड त्याचा झाला । पाणी आलें लोचनांला । म्हणे महाराज कां हो केला । अब्हेर माझा ये कालीं ? ॥९१॥ मी मुळींच हीन दीन । कोठून घडावें मला पुण्य ? । आम्हां कावळ्यांकारण । लाभ केवीं मानसाचा ॥९२॥ अक्षम्य ऐसी कोणती । चुकी झाली माझ्या हातीं । म्हणून माझी गुरुमूर्ति । गाडी चुकली ये वेळा ? ॥९३॥ हाय हाय हे दुर्देवा ! । त्वां माझा साधिला दावा । माझ्या करीं गुरुसेवा । घडूं न दिली आज तूं ॥९४॥ ही माझी शिदोरी । ऐशीच आज याहिली जरी । नाहीं करणार भोजन तरी । सत्य सत्य त्रिवाचा ॥९५॥ गुरुराया कृपारासी । नका उपेक्षूं लेंकरासी । ही शिदोरी सेवण्यासी । यावें धांवून सत्वर ॥९६॥ थोर आपुला अधिकार । क्षणांत पहातां केदार । मग या या येथवर । कां हो अनमान करितसां ? ॥९७॥ मी न आझा तुम्हां करितों । प्रेमाने हांका मारितों । म्हणूनियां हा न होतो । अपमान तुमचा यातिंकंचित् ॥९८॥ तीन घंटे अजून । अवकाश गाडीकारण । तोंवरी आपुलें भोजन । होईल ऐसे वाटते ॥९९॥ ऐसा विचार करीत । तेथेंच बैसला उपोषित । चतुर्थ

प्रहरीं शेगांवांत | आला तिठीच्या गाडीनें ॥१००॥ कवर गेला दर्शना | तई तो योगीराणा | न करितां भोजना | बसला होता
आसनीं ॥१॥ नैवेद्याची अतोनात | ताटे होतीं मठांत | पववान्नांनीं परिष्प्रितुत | तीं वर्णावी कोठवरी ? ॥२॥ कोणाच्या जिलब्या
घीवर | कोणाचा तो मोतीचूर | कोणाची ती नुसती खीर | श्रीखंड पुन्या कोणाच्या ॥३॥ परी त्या नैवेद्याला | समर्थांनीं ना
स्पर्श केला | वरट्यावरी ताटाला | बाळा आणून ठेवीं पुढे ॥४॥ आणि म्हणे हें करा ब्रह्मण | गेला एक वाजून | आपुलें न झाल्या
जेवण | प्रसाद भक्तां मिळतो कसा ? ॥५॥ त्यांची ते वाट पाहती | करण्या आपणां विनंति | त्यांची नसे होत छाती | म्हणून मी
बोललो ॥६॥ तै महाराज म्हणती थांब जरा | आग्रह नको करंस खरा | आज भोजन चौथे प्रहरा | माझें होणार आहे रे ॥७॥
मर्जी असल्यास थांबावै | ना तरी खुशाल जेवावै | नैवेद्य घेऊनि घरा जावै | पर्वा नाही त्याची मला ॥८॥ ऐसा प्रकार तेथें झाला
| तों इतुक्यांत भाऊ आला | समर्थ पाहतां आनंदला | भाऊ आपल्या मानसीं ॥९॥ दुरावलेली माय जेवीं | बाळके घष्ट पहावी |
झालें असे पहा तेवीं | भाऊ कवराकारणे ॥११०॥ समर्थासी नमस्कार | केला साष्टांग साचार | उभा राहिला जोडोनी कर |
वाट पाहत आऱ्योची ॥११॥ त्या भाऊस पाहून | समर्थे केलें हास्यवदन | बरेच दिलेंस आमंत्रण | ही कां वेळ जेवण्याची ? ॥१२॥
तुझ्या भाकेंत गुंतलों | मी उपोषित राहिलों | नाहीं अजून जेवलों | आण तुझी शिदोरी ॥१३॥ ऐसे महाराज बोलतां | हर्षलासे
कवर विता | म्हणे काय करं गुरुनाथा | गाडी चुकली बाराची ॥१४॥ कवरास म्हणे बाळभाऊ | आतां नको दुःखित होऊं |
काय आणलें आहेस पाहूं ? | समर्थासी जेवावया ॥१५॥ ऐसे ऐकतां सत्वरीं | कांदे भाजी भाकरी | कवरानें ठेविल्या समोरी |
स्वामी गजाननाच्या ॥१६॥ त्यांतील भाकरी ढोन | समर्थे केल्या भक्षण | एकीची तो प्रसाद म्हणून | अवघ्या भक्तां वांटिली
॥१७॥ तो प्रकार पहातां | आश्वर्य झालें समस्तां | कळली स्वामींची योग्यता | खरेच भक्तवत्सल ते ॥१८॥ जेवीं हसितनापुरांत
| भगवंतानें ठेविला हेत | सोळून पववानाप्रत | विदुराच्या हुलब्यांवरी ॥१९॥ तैसेंच येथें आज झालें | आमचे पववान नाहीं

ખચલેં | ભાકરીવરી ગુંતલેં | ચિત કવરાટ્યા સ્વાર્મીંચે ॥૧૨૦॥ ભાઊનીઠી ઘેતલા | સનર્થપ્રસાદ શેગાંવલા | સદ્ગ્રાવ યેથેં ઉદેલા |
 તેથેં ઐસેંચ હોણાર ॥૨૧॥ સમર્થ બોલલે કવરાસી | જા આતાં અકોલ્યાસી | પાસ હોશીલ પુઢુચે વર્ષી | તું ડાંકટરી પરીક્ષેંત ॥૨૨॥
 ભાજ મહણે ગુરુરાયા | આપુલી અસું દ્યાવી દયા | ચાંવિણ દુસરે માગાવયા | મી ન આલોં યે ઠાયા ॥૨૩॥ આપુલે હે દિવ્ય ચરણ | હેંચ
 માર્ઝેં ધનમાન | સર્વદા ઘડો ચિંતન | આપલ્યા દિવ્ય મૂર્તીંચે ॥૨૪॥ ઐસેં બોલૂન અકોલ્યાલા | ભાજ કવર નિઘૂન ગેલા | સમર્થ
 આપલ્યા ભક્તાલા | નુપેક્ષિતી કથીંઠી ॥૨૫॥ શેગાંવીંચા રાહણાર | તુકારામ શેગોકાર | એક હોતા ભાવિક નર | કૃષિકર્મ
 કરીતસે ॥૨૬॥ ઘરચી ગરીબી હોતી ખરી | કામ કરોની શેતાંતરીં | અસ્તમાનાચે અવસરીં | દર્શના યાવેં મઠાંત ॥૨૭॥ ચિલીમ
 દ્યાવી ધર્ઘન | દ્યાવેં પદાવેં દર્શન | કાંઈં વેલ બસૂન | જાવેં પુન્હાં શેતાંતેં ॥૨૮॥ ઐસા નિત્યક્રમ તયાચા | બહુત દિવસ ચાલલા
 સાચા | ઘાલા વિચિત્ર દૈવાચા | તો ન કોણા સોડિતસે ॥૨૯॥ જેં જેં અસેલ દૈવાંત | તેં તેં શ્રોતે ઘડૂન યેત | એકે દિનીં શેતાંત |
 અસતાં તુકારામ આપુલ્યા ॥૧૩૦॥ તોં એક આલા શિકારી | બંદુક જ્યાટ્યા ખાંદ્યાવરી | નેમ ધર્ઘન સસે મારી | છે ઘાલૂન
 બંદુકીંત ॥૩૧॥ તી પ્રભાતીચી હોતી વેળા | સૂર્ય નુકતાં ઉદ્યાલા | તુકારામ હોતા બસલા | આપલ્યા શેંતી શેકત ॥૩૨॥ તોં
 ત્યાટ્યા માગેં કુપાટિલા | એક હોતા બસલેલા | સસા શુશ્ર તોચિ પડલા | શિકાચ્યાટ્યા દષ્ટીસી ॥૩૩॥ ત્યાચી શિકાર કરણ્યા
 ભલી | શિકાચ્યાનેં આપુલી | નેમ ધર્ઘન ઝાડિલી | ખાંદ્યાવરીલ બંદુક ॥૩૪॥ ત્યાયોગેં સસા મેલા | એક છા લાગલા | ત્યા
 તુકારામ માલ્યાલા | કાનામાગેં અવચિત ॥૩૫॥ છા મોઠા જોરદાર | મર્સ્તકીં શિરલા અખેર | થકલે અવધે ડાંકટર | પ્રયોગ
 કર્ઘન ત્યાચેવરી ॥૩૬॥ કાંઈં કેલ્યા નિઘેના | છા તો ડાંકટરાંના | હોઉં લાગલ્યા યાતના | તુકારામાસી અતિશય ॥૩૭॥
 મર્સ્તક દુખે અહોરાત્ર | નિદ્રા ન લાગે કિંચિત | નવસ સાયાસ કેલે બહુત | પરી ગુણ યોઈના ॥૩૮॥ ઐશાઠી અવસ્થેંત | યાવે
 ત્યાનેં મઠાંત | એકે દિવશીં તો સમર્થાંચા એક ભક્ત | ઐસેં બોલલા તયાલા ॥૩૯॥ ડાંકટર વૈદ્ય સોડા આતાં | સાધૂચિયા સેવેપરતા

। नाहीं उपाय कोणता । उतम या जगामध्ये ॥१४०॥ कृपा त्यांची झाल्यास । चुकेल हा तुझा त्रास । झाडीत जा आसपास । या मठाच्या नित्य तूं ॥४१॥ तेण्हां सेवा ही घडेल । पुण्य तेंही लाधेल । कृपा झाल्या होशील । त्रासापासून मोकळा ॥४२॥ मात्र आपुल्या पित्यावरी । दांभिकतेनें हें ना करी । शुद्ध भाव अंतरीं । सर्वकाळ धरावा ॥४३॥ तें तुकारामासी मानवलें । झाडणे त्यानें सुरुं केलें । अवघ्या मठास ठेविलें । स्वट्ठ त्यानें आरशापरी ॥४४॥ ऐसीं चौदा वर्षे झालीं । तुकारामाई सेवा भली । तई गोष्ट घडून आली । ऐशा रीतिं श्रोते हो ॥४५॥ झाडतां झाडतां कानांतून । छरा पडला गळून । जैसी कांती भोकरांतून । दावितां सुटे आंठोळी ॥४६॥ तैसें साच येथें झालें । छरा पडतां थांबलें । दुखावयाचे मरतक भलें । ऐसा प्रभाव सेवेचा ॥४७॥ ही सेवा झाडण्याची । अखेरपर्यंत केली साची । प्रचीतिवीण कवणाची । परमार्थीं न निष्ठा बसे ॥४८॥ ती एकदां बसल्यावर । मग मात्र होते स्थिर । संतसेवा महाथोर । हे भाविक जाणती ॥४९॥ स्वस्ति श्रीदासगण्णविरचित । हा गजाननविजय नामे ग्रंथ । तारक होवो भाविकांप्रत । भवसिंधुमाझारी ॥१५०॥ शुभं भवतु ॥ श्रीहरिहरार्पणमस्तु ॥

॥ इति षोडशोऽध्यायः समाप्तः ॥

श्री गजानन महाराजांना कवरपुत्र ऋंबक कांदा आकरीचे जेवण देत आहे.